

O chování se číšníkú ve službě

*„Jest chvályhodným, že také v hostinství
jeví se úsilovná snaha po pokroku.“*

Vídeň, 15. května 1888.

František Josef I.

**Z Učebnice pro hostinské pomocníky napsané Adolfem Fr. Hessem,
c. k. ředitelem odborného školství,
za pomoci odborných učitelů Karla Scheichelbaura
a Antonína Sirového ve Vídni. Upravil Josef Valnoha, restauratér.**

V Praze, 1888.

Vstoupí-li host do místnosti, mají jej všichni přítomní číšníci stoje pozdraviti. Jest obvyklým, že od okamžiku vstupu hosta žádný z číšníkú nemá se více v téže místnosti posaditi. V místnostech, kde jest namáhavá služba, jsou pro číšníky vyhražena sedadla, jsou umístěna, aby je nebylo nápadně vidět a dále od stolů určených pro hosty, a tak, že číšníci mají přehled buď přes celou místnost anebo svůj obvod. Při vítání hosta jest pečovati, aby všichni číšníci najednou nezdravili. Kdož jsou hosti nejbliže, zdravte první a postupně zdraví další, nejlépe tehdy, když host přijde v jich blízkost aneb mají-li blíže něho co na práci. Později do místnosti příchozí číšníci mají pravidlem jen tehdy hosta zdraviti, když v jeho bezprostřední blízkosti se nachází aneb služebně s ním mají co jednati.

Za pozdrav volme nejčastěji době odpovídající slovo, jako: dobré jitro, dobrý den, dobrý večer. Odchází-li host mezi dnem, poroučejme se těmi samými slovy; později večer, kdy lze předpokládati odchod hosta na lůžko, přejme „dobrou noc“. Také se užívá pozdravů: „má úcta“ a „poroučím se“. Spojovati více pozdravů za sebou, nehodí se pronášeti. – Příliš hlasité zdravení, zvláště ale z větší vzdálenosti, není způsobným; v mezinárodním styku není stejně obvyklým, aby číšník při zdravení hosta vyslovoval současně jeho jméno neb charakter. Za nešikovnost a nevhodnost platí, aby všichni v místnosti přítomní hosté slyšeli, kdo příchozí host jest, nebo jak se jmenuje; zvláště výše stojící aneb známé osobnosti cítí se takovým uvítáním nepříjemně dotčenými. Slova pozdravu mají býti bezpodmínečně jen tak hlasitě pronášena, aby je jen pozdravený neb nejvýše blízké okolí slyšelo. Pokud přesně neznáme jméno a titul hosta nesmí se jich při oslovení používati. Známe-li je, není vhodným často je opakovati. Zvláště dbejte toho, aby nesnadno vyslovitelná jména byla správně pronesena.

Při pozdravení stůjme ve správném postoji: paty k sobě a špičky od sebe, ruce volně splývající dolů. Celé tělo, ani části, nesmí býti nějak křečovitě vypjato, ale ve volném, harmonickém, krátce v společensky správném postoji státi.

Dle výše společenského postavení hosta přiměřeně se pokloníme. Jest jisto, že toto rozlišování zdvořilostí nesmí přijíti ku vědomí níže sociálně postaveným hostům, a proto nehudíž používáno, když dva hosté bezprostředně za sebou přicházejí a jsou vítáni. Jsme-li zaměstnání tak, že při pozdravu nemůžeme státi, pozdravme v chodu, nezapomeňme však zdůrazniti pozdrav lehkou poklonou.

Nemá-li host žádného titulu, použijeme při oslovení před jméno titul „pán“. Dámy jsou oslovovány pravidlem „milostivá paní“, nepoužívají-li jiného titulu. Svobodné dámy oslovíme „slečno“ neb „milostivá slečno“. Mluvíme-li s pánem o jeho choti, říká se o ní: „milostivá paní“ nebo „paníchoť“; v opačném případě „pan manžel“ nebo „pan...“, nikdy ale „milostpán“. – Když během rozmluvy s hostem jest nutno jmenovati člena jeho rodiny, říká se: „pan otec“, „paní matka“, „pan syn“, „slečna sestra“ atd. Tyto slovní obraty používají se i tehdy, když syn neb dcera jsou třeba již dospělými osobami.

Při jmenování titulem jest pravidlem napřed slovo pan vysloviti, nikdy ale nesmí býti hodnost a současně jméno vyřčeno. Osoby, které více hodností zaujmají, jest nejvyšším jich titulem oslovovati. U osob šlechtického stavu budiž použito za oslovení získané hodnosti jen tehdy, je-li společenský vyšší než titul rodový.

Titul Excellence náleží skutečným tajným radům. Těmi jsou především: ministři, místodržitelé, vyslanci a u vojska od hodnosti od polního podmaršálka a u námořnictva od viceadmirála nahoru, protože tito se získáním hodností bezvýjimečně bývají jmenováni tajnými rady. Polní podmaršál bude proto titulován „vaše excellence“ nebo krátce „excellence“; jenerálmajor pak „pan jenerál“ nebo „pan jenerálmajor“. Mluvíme-li v třetí osobě o nějakém pánu, jemuž titul „excel-

lence“ přísluší, říkáme o něm „jeho excellence“; mluvíme-li o dámě, již stejný titul přísluší, říkáme „její excellence“.

Velmi důležité znalosti pro číšníka jsou pojmenování různých hodností důstojníků.

Hodnostáři církevní kardinál aneb kardinál-arcibiskup, jsou oslovováni „vaše eminence“. Ostatní duchovní jmenujeme „veledůstojný pane“, „důstojnosti“, nebo „pane kaplane“, „pane děkane“, „pane preláte“, pokud nemají vyššího titulu.

Svobodného pána nebo barona jmenujeme „pane barone“, hraběte „pane hrabě“, jich manželky jsou „paní baronka“, „paní hraběnka“. Dcera barona jest oslovována jako „baronesa“ a hraběte „komtesa“. Knížata a vévodové i s manželkami jsou titulováni „Vaše Jasnosti“, syn jejich je „princ“ a dcera „princezna“ a jsou také oslovováni „Vaše Jasnosti“. O třetí osobě se říká „Jeho Jasnost“ nebo „Její Jasnost“.

Jsou hrabata, jímž přísluší titul „Jasnost“ a knížata a vévodové, kteří jsou „Výsost“. Tyto a členy jich rodin jest oslovovati označenými tituly. Chceme-li se v tomto směru dokonale informovati, vyhledejme podrobnosti o dotyčných šlechtických rodinách v Gothaiském almanachu. Týž nemá pro své všestranné a důležité údaje o všech šlechtických rodinách chyběti v žádné kanceláři velkého hotelu.

Cestují-li šlechtici v průvodu služebnictva, jest dobře v pochybnostech správného titulování obrátiti se dotazem na služebnictvo. Členové císařské rodiny jsou titulovány „Císařská Výsost“, královské rodiny „Královská Výsost“, Rakouští arcivévodové a arcivévodkyně jsou oslovovány „císařská Výsost“. (V písemném styku jest uváděti úplný titul „C. a K. Výsost“.) Císař a králové jsou oslovováni „Vaše Veličenstvo“.

Při dotazování se vysoko stojící aneb nejvyšší osobnosti, používáno jest říčení: „poroučí“, „jest libo“, „ráčí“. Ku př. „Jest libo, pane generále?“ „Poroučí Vaše výsost?“ „Ráčíte, Vaše Veličenstvo?“

Často se přihodí, že vysoké i nejvyšší osobnosti cestují na zapřenou (inkognito) t.j. pod dobrovolně voleným jménem nebo titulem. V tomto případě jest je oslovovati tituly shodnými s inkognitem.

EDIČNÍ POZNÁMKA

U většiny pohostinských zařízení uvádíme v této knize aktuální adresy. Mnohé hospody, vinárny a kavárny byste však dnes hledali marně, protože domy, v nichž sídlily, již neexistují.